

Predsedníčka súdnej rady ako osobitného nezávislého ústavného orgánu súdnej moci garantujúceho predovšetkým nezávislé postavenie súdnej moci a sudcovskú legitimitu, zodpovedajúci za chod súdnictva, správu súdnej moci a súdnictva, ako aj transparentnosť súdnictva so znepokojením už dlhšiu dobu vníma niektoré vyjadrenia pána poslanca NR SR a advokáta v jednej osobe JUDr. Baránika na adresu súdnej moci ako takej a sudcov, ktoré prezentuje, či už na pôde Národnej rady SR, na pôde Ústavnoprávneho výboru, ako aj na rôznych tlačových besedách a v médiách. Jeho ataky na súdnu moc sa nedávno zopakovali aj pri verejnom vypočúvaní uchádzačov o post kandidátov na ústavných sudcov.

Predsedníčka súdnej rady zdôrazňuje, že cieľom tohto stanoviska nie je zabrániť oprávnenej kritike fungovania justície, avšak z obsahu jeho výrokov vyplýva, že sa nejedná o oprávnenú a prípustnú kritiku zo strany predstaviteľa zákonodarnej moci, ale o opakované hrubé dehonestovanie súdnej moci. Svojimi znevažujúcimi výrokmí bez akýchkoľvek dôkazov spochybňuje základnú spôsobilosť sudcov na výkon ich funkcie. Jeho tvrdenia o zlyhávaní fungovania súdov a korupcii v justícii vážne narúšajú dôveru verejnosti k súdnej moci a vedú k narúšaniu základov právneho štátu.

Oprávnenu kritikou súdnej moci by bola taká kritika, ktorej základným cieľom by bolo riadne fungovanie právneho štátu. Ak má poslanec konkrétne poznatky pre svoje obvinenie, je jeho zákonnou povinnosťou oznámiť ich orgánom činným v trestnom konaní. V opačnom prípade je jeho výroky potrebné vnímať ako zneužívanie postavenia na bezdôvodné škandalizovanie justície pri presadzovaní jeho vlastných politických a profesijných záujmov. Doterajšie pokusy predstaviteľov justície o dialóg odmietol a jeho súčasné prejavy svedčia o tom, že nepripúšťa žiadnu sebareflexiu.

Absentuje uňho vedomosť o tom, že ústavnú ochranu v rámci slobody prejavu nepožívajú také prejavy, ktoré obsahujú nepravdivé skutkové informácie a sú spôsobilé v závažnej miere poškodiť vážnosť iného subjektu vo verejnej sfére. JUDr. Baránik zjavne koná v rozpore s čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého je pri výkone práva na slobodu prejavu potrebné dbať na zachovanie autority a nestrannosti súdnej moci. Ako príslušník zákonodarnej moci nerešpektuje Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec (2010) 12 a dodatku k tomuto odporúčaníu, podľa ktorého sa zákonodarná moc musí vyhnúť kritike, ktorá by podkopala nezávislosť a dôveru verejnosti v súdnictvo. Musí sa tiež zdržať akéhokoľvek konania, ktoré by mohlo spochybniť ochotu dodržiavať rozhodnutia sudcov, okrem vyjadrenia zámeru podať opravný prostriedok.

Podstatou týchto obmedzení slobody prejavu je totiž to, že sudcovia ako súčasť spoločnosti, ktorej slúžia, nemôžu efektívne vykonávať spravodlivosť bez dôvery verejnosti. Práve justícia je zárukou spravodlivosti ako základnej hodnoty v právnom štáte a dôveru verejnosti v justíciu je preto potrebné ochraňovať pred deštruktívnymi útokmi. Toto potvrdzuje aj Odporúčanie č. 18 Konzultatívnej rady európskych sudcov Rady Európy o postavení justície a jej vzťahoch s ostatnými štátnymi mocami v modernej demokracii, v ktorom Rada upozorňuje, že existuje jasná deliaca čiara medzi slobodou prejavu a oprávneným kriticizmom na jednej strane a disrešpektom a nevhodným tlakom na strane druhej. Politici by nemali používať demagogické argumenty a ani by nemali osobne atakovať sudcov. Nevyvážené kritické komentáre zo strany politickej moci sú nezodpovedné a spôsobujú vážny problém, pretože dôveryhodnosť justície môže byť takýmto konaním oslabená. V uvedených prípadoch musí justícia zdôrazniť, že takéto konanie je aj útokom na samotnú ústavu v demokratickom štáte, ako aj na legitimitu jednej zo štátnych mocí. Okrem iného sa v uvedenom odporúčaní uvádza, že takéto správanie porušuje aj medzinárodné štandardy. Prejavy JUDr. Baránika, prezentované nielen na pôde Ústavnoprávneho výboru, ale i prostredníctvom verejnoprávnej televízie a internetu, boli spôsobilé hrubo narušiť dôveru občanov v nezávislosť a nestrannosť súdnictva, v spravodlivé a nezávislé súdne konanie a v riadnu možnosť realizácie práva na súdnu ochranu, zaručeného Ústavou SR.

Napriek tomu, že JUDr. Baránik je ústavný činiteľ a zároveň osoba s úplným právnickým vzdelaním (advokát), vyjadruje sa na adresu súdnej moci v rozpore s platným právom a bez toho, aby si overil a bol schopný preukázať pravdivosť svojich hanobiacich vyjadrení. Ako vyplýva z našej ustálenej ústavnoprávnej judikatúry, východiskom limitov slobody prejavu ústavných činiteľov je princíp, v zmysle ktorého občania demokratického právneho štátu očakávajú od ústavných činiteľov pravdivé informácie a zachovávanie rešpektu k jednotlivým osobám. Ústavný činiteľ je oprávnený zverejniť svoje tvrdenia iba v takom prípade, ak má dôkladne preverenú ich pravdivosť. Jedným z európskych ústavných štandardov je povinnosť preukázať tvrdené skutočnosti samotným kritikom. Šírenie nepravdivých informácií ústavným činiteľom preto nepožíva ústavnú ochranu. Žiadny reprezentant zákonodarnej moci zároveň nie je oprávnený vysloviť či rozhodnúť o vine osoby / skupiny osôb pred tým, ako ju vysloví príslušný súd. V opačnom prípade dochádza k porušeniu prezumpcie neviny a k navádzaniu verejnosti uveriť, že osoba/osoby sú vinné.

Podľa čl. 78 ods. 2 Ústavy SR nemožno poslanca NR SR za výroky pri výkone funkcie poslanca, prednesené v orgáne NR SR, trestne stíhať, podlieha však disciplinárnej právomoci NR SR. Poslanec je podľa § 9a zákona o rokovacom poriadku NR SR povinný pri výkone svojej funkcie správať sa v súlade so zásadami slušného správania a dobrých mravov. Poslanec podlieha za výroky pri výkone funkcie poslanca prednesené v národnej rade alebo v jej orgáne disciplinárnej právomoci NR SR. Už v roku 2017 bol JUDr. Baránik vyzvaný stavovskou organizáciou sudcov - Združením sudcov Slovenska, ako aj nezávislou sudcovskou iniciatívou Za otvorenú justíciu, aby sa ospravedlnil za svoj výrok na pôde Ústavnoprávneho výboru NR SR a na schôdzi NR SR (február 2017), že Krajský súd v Bratislave považuje za najskorumpovanejší na Slovensku a že na Slovensku pôsobí justičná mafia. Túto požiadavku označil poslanec pre agentúru SITA za nemiestnu. Podnet Združenia sudcov Slovenska z marca 2017 v tejto veci, adresovaný Mandátovému a imunitnému výboru NR SR, ostal bez náležitej odozvy. Mandátový a imunitný výbor síce začal voči JUDr. Baránikovi za výroky prednesené v orgáne NR SR a na schôdzi NR SR disciplinárne konanie, ale nerozhodol o uložení disciplinárneho opatrenia.

Okrem funkcie poslanca NR SR je JUDr. Baránik aj advokátom. Podľa Advokátskeho poriadku SAK sa s výkonom povolania advokáta nerozlučiteľne spája škála etických povinností voči súdom. Medzi pravidlá profesijnej etiky, ktoré je advokát povinný dodržiavať, patrí okrem iného aj povinnosť správať sa voči súdom slušne a korektne. Advokát musí obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním prispievať k vážnosti advokátskeho povolania. Prejavy advokáta, ktorými vo vzťahu k sudcom uvádza neprimerané hodnotiace úsudky a útočí na sudcov neprimeraným spôsobom, sú považované za porušenie zásad slušného, úctivého a zdvorilého vystupovania advokáta voči súdom. Advokát sa týmto konaním dopúšťa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v ustanovení § 18 ods. 3 zákona o advokácii (*vid' napr. rozhodnutie Predsedníctva SAK sp. Zn. P-57/09:2595/2008*). Etické správanie advokáta zdôrazňujú aj mnohé medzinárodné organizácie, napríklad Rada európskych právnických profesií a advokátov, ktorá je hlasom európskych profesií. V odporúčaniach a Charte základných princípov európskych právnických združení prijatých uvedenou organizáciou sa zdôrazňujú vzájomné vzťahy medzi sudcami a advokátmi, ktoré by mali vždy chrániť sudcovskú nezávislosť. Hoci advokáti majú zaručenú slobodu prejavu, táto má tiež svoje limity za účelom zachovania autority a nezávislosti súdnej moci. Rešpekt voči profesionálnym kolegom, rešpekt voči zákonu

a riadnemu výkonu spravodlivosti vyžaduje zdržanie sa urážlivej kritiky kolegov, individuálnych sudcov, súdnych konaní a rozhodnutí.

Treba ubezpečiť verejnosť, že vo všeobecnosti spôsob pridelovania nových vecí jednotlivým sudcom sa nedeje tak, ako to uviedol pán poslanec a advokát v jednej osobe pri verejnom vypočutí uchádzačov o post kandidáta na sudcu ústavného súdu. Krátkodobá PN sudcu nespôsobuje jeho vylúčenie z náhodného pridelovania vecí došlých na súd. Sudcovi nie sú pridelované nové veci v prípade, ak má zo zákonných dôvodov v rozvrhu práce pozastavený nápad vecí ( môže to byť z dôvodu napr. zabezpečenia rovnomernej zaťaženia sudcov daného súdu, personálnej zmeny na súde - nástup nového sudcu na súd, či z dôvodu dlhodobej PN- kedy sa prerozdeľujú veci z oddelenia tohto sudcu a nápad do jeho oddelenia je zastavený a pod. ). Všetko sa to deje na základe rozvrhu práce, prípadne jeho zmeny, ktorý prejde okrem prerokovania s dotknutými sudcami aj prejednaniu na sudcovej rade príslušného súdu. Rozvrh práce jednotlivých súdov, ako aj jeho zmeny sú zverejnené na internetovej stránke ministerstva spravodlivosti. Osoba, ktorá technicky realizuje náhodné pridelovanie vecí pomocou programových a technických prostriedkov schválených ministerstvom spravodlivosti, musí mať na každý úkon takýto oficiálny podklad. Predloženie krátkodobej PN takýmto podkladom nie je. Každý zásah do systému je kontrolovateľný.

Text bol spracovaný s prihliadnutím na:

- Ústavu SR,
- zákon o rokovacom poriadku NR SR,
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec (2010) 12,
- Odporúčanie č. 18 Konzultatívnej rady európskych sudcov Rady Európy,
- Chartu základných princípov európskych právnických združení
- stanoviská Združenia sudcov Slovenska z r. 2017 a 2018:

<https://zdruzenie.sk/index.php/aktuality/>